Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija

Inženieru fakultāte

Studiju virziens "Informācijas tehnoloģija, datortehnika, elektronika, telekomunikācijas, datorvadība un datorzinātne"

SKOLU ĒDINĀŠANAS MONITORINGA SISTĒMA

KVALIFIKĀCIJAS DARBS

Autors		Haralds GLAUDĀNS 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas "Programmēšana un datortīklu administrēšana" 2. kursa students Stud. apl. nr. hg19001 hg19001@edu.rta.lv
IT virziena vadītājs		Dr.sc.ing. Pēteris GRABUSTS
Zinātniskais vadītājs		Dr.sc.ing. Sergejs KODORS
Recenzents		-
	Rē	zekne

2022

ANOTĀCIJA

Kvalifikācijas darba tēma: Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma.

Autors: Haralds GLAUDĀNS

Darba mērķis: izstrādāt tīmekļa vietni, kas veiks skolas atkritumu monitoringu.

Apraksts: šīs sistēmas nolūks ir padarīt skolu ēdināšanas sistēmas analīzi vienkāršāku, lai vienā vietā varētu savākt visu informāciju par apēsto porciju daudzumu, kas nākotnē varētu mazināt atkritumu daudzumu un veidot jaunas ēdienkartes pēc skolēnu gaumes.

Darba rezultāts: Tika izstrādāts gatavs programmatūras produkts - Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma. Tāpat tika sagatavotas šī produkta lietošanas un instalācijas instrukcijas. Sagatavota video demonstrācija, kurā parāda, kā izstrādātā lietotne strādā.

Tehnoloģijas:

Python

Django

Mysql

Bootstrap

Nginx

Gunicorn

Github

Git

DB Management System

Darba saturs: 38 lappuses, 30 attēli, 54 literatūras avoti.

Atslēgas vārdi: ēdināšana, tīmekļa lietotne, Python, monitoringa sistēma.

ABSTRACT

Qualification Work Theme: The school catering monitoring system.

Author: Haralds GLAUDĀNS

Goal of the work: develop a website that will carry out school waste monitoring.

Description: the aim of this system is to make the analysis of the school catering system simpler so that all information on the amount of portions eaten can be collected in one place, which could reduce waste in the future and create new menus for the taste of the pupils.

Result: A ready-made software was developed - *The school catering monitoring system*. Instructions for use and installation of this product were also prepared. A video demonstration has been prepared showing how the developed application works.

Technologies:

Python

Django

Mysql

Bootstrap

Nginx

Gunicorn

Github

Git

DB Management System

The work contains 38 pages, 30 picture, 54 references.

Keywords: catering, Python, web application, monitoring system.

Apzīmējumu saraksts

- 1. IT Informāciju tehnoloģijas;
- 2. "Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma" izstrādājamā tīmekļa lietotne;
- 3. Visual Studio Code programma, kuru izmanto dažādu programmu izstrādē, kodu rakstīšanā;
- 4. Django piemērota sarežģītu vietņu un tīmekļa lietojumprogrammu izstrādei, kas rakstīta programmēšanas valodā Python;
- 5. Python populāra programmēšanas valoda, kura tika izmantota aplikācijas izstrādē;
- 6. Id identifikators, piemērām, kārtas numurs.

Saturs

Ievac	ls	6
1.	Esošās sistēmas analīze	7
1.1	Atkritumu monitoringa sistēma Winnow Sense	8
1.2	Ēdināšanas pakalpojumu programmatūra MarketMan	9
1.3.	Ēdināšanās programmatūras nodrošinātājs <i>Jamix</i>	10
2.	Sistēmas apraksts	11
3.	Izstrādes tehnoloģiju izvēle	15
4.	Izstrādes procesa apraksts	16
5.	Instalācijas izstrāde	27
5.1	Virtuālas vides instalācija	27
5.2	Django ietvara instalācija	29
5.2	Projekta koda augšupielāde	32
5.3	Projekta pārnešana	32
5.4	Darbs ar datu bāzi	32
Secir	nājumi un priekšlikumi	33
Kops	savilkums	34
Sumi	mary	35
Liter	atūra	36

Ievads

Aktualitāte: mūsdienās informācijas tehnoloģijas (IT) sāk pārņemt ikvienu dzīves jomu, gan darbos, gan studijās, gan izklaidē. Praktiski jebkuram iedzīvotājam pa rokai ir kāda no viedajām ierīcēm, vai nu tas ir viedtālrunis, vai planšete. Šīs, kā arī datortehnika — portatīvie un stacionārie datori galda datori — ikvienā jomā tā tiek pielietota ar vien vairāk un vairāk. Skolas nav izņēmums, ar katru gadu skolas paliek digitalizētakas, bet ēdināšanas monitoringa sistēma stāv uz vietas un nekā neprogresē, neiet kopā ar laiku, ar tehnoloģijām, tāpēc tika izvēlēta tēma — "Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma". Šobrīd skolās vienīga iespēja savākt statistiku par apēstām porcijām un atkritumu daudzumu ir izmantojot *Excel*, bet tam ir trūkumi, kas palēlina visu skolu datu savākšanu vienā vietā un apgrūtina ātro datu pārskatu.

Pārtikas atkritumu (*food waste*) ir starptautiska problēma, cilvēki gada laikā izmet ārā 931 miljonu tonnu pārtikas atkritumu - tas ir aptuveni 23 miljoni kravas automašīnu, ko var septiņas reizes apbraukt apkārt Zemei, kā arī pārtikas atkritumi rada 8-10% siltumnīcefekta gāzu emisiju, kas nodara ne tikai cilvēkiem kaites, bet arī zemei.

Darba mērķis: izstrādāt tīmekļa vietni, kas veiks skolas ēdināšanas monitoringu.

Uzdevumi:

- 1. Analizēt esošu situāciju;
- 2. Paskaidrot izstrādes tehnoloģijas izvēli;
- 3. Aprakstīt kodēšanas procesu;
- 4. Izstrādāt lietotāja instrukciju;
- 5. Izstrādāt lietotnes instalāciju;
- 6. Veidot secinājumus un priekšlikumus

Rezultāti:

Izstrādāto tīmekļa lietotni var apskatīt pēc adreses - https://www.kittcc.net/

1. Esošās sistēmas analīze

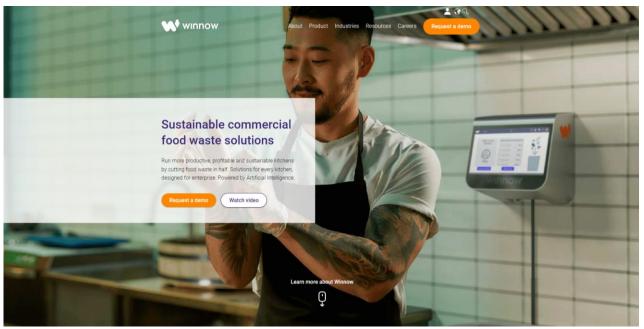
Pirms Skolu ēdināšanas monitoringa sistēmas izstrādes tika veikta līdzīgu sistēmu analīze — tika izsecināts, ka tīmekļa vietnēs šādu sistēmu, kas būtu saistīti ar skolu nav, bet ir programma *Excel*, kurai ir trūkumi salīdzinot ar autora sistēmu.

Excel ir trūkumi, kas palēlina visu skolu datu savākšanu vienā vietā un apgrūtina ātro datu pārskatu, jo datu pārsūtīšana notiek caur ē-past sistēmu un katrai skolai ir atsevišķs, kas nav labi un ātri pārskatāms priekš pašvaldības, vai, piemēram, ministrijas.

Autora izstrādātājā tīmekļa vietnē šāda problēma tika atrasināta, jo vairāk pašvaldībām nav jāmeklē *Exceli* datnes, tagad visas skolas ir vienā datubāzē - Pašvaldībām ir pieeja pie savu skolu loka, bet profils "Valdība" redz visas skolas Latvijā. Pirms izstrādes tika apskatītas līdzigas sistēmas, tādās ka Winnow Sense, MarketMan un Jamix.

1.1 Atkritumu monitoringa sistēma Winnow Sense

Winnow Sense [22] (skat. 1.1 att.) ir atkritumu monitoringa sistēma, kas ļauj iegūt plašāku informāciju par klientu, izmesto atkritumu daudzumu, ēdienkartes izvēli, porciju kontroli, ir pieejama kā stacionārā iekārta, kas tiek piemontēta pie sienas ar urnu lejā. Šīs sistēmas fukcionalitāti var apskatīt video, kas ir izlikts oficiālajā Youtube kontā, ar video demo [23].

1.1 attēls. Winnow Sense tīmekļa lietotne

Pamatā sistēma tiek piedāvāta šāda funkcionalitāte:

- Bez kontakta atkritumu svara un attēlu ierakstīšana izmetot atkritumus urnā, sistēmā ar svaru palīdzību noskaidro cik lielu atkritumu daudzumu izmeta klients un izvada uz monitora atkritumu svaru.
- **Precīzi noskaidro, ko klients izmeta urnā** izmestos atkritumus sistēma nofotografē un atpazīst, kas tas ir par produktu un uz ekrānu izvada produkta fotogrāfiju un svaru, kā arī tīmekļa lietotnē var apskatīt katra produkta atkritumu daudzumu.
- Nosaka klientu tendences laika gaitā tīmekļa lietotnē ir iespēja apskatīt produktu nedēļas topu, cik un kāds produkts tika izmests urnā.

1.2 Ēdināšanas pakalpojumu programmatūra MarketMan

Marketman [24] (skat. 1.2 att.) ir ēdināšanas pakalpojumu operatoru un to piegādātāju sadarbības programmatūra. Šīs sistēmas fukcionalitāti var apskatīt video, kas ir izlikts oficiālajā *Youtube* kontā, ar video piemēru [25].

1.2. attēls MarketMan tīmekļa lietotne

Pamatā sistēma tiek piedāvāta šāda funkcionalitāte:

- Atkritumu atskaites atkritumu izsekošanas iespējas palīdz restorānu darbiniekiem palikt proaktīviem un samazināt pārtikas izmaksas, uzlabojot redzamību, no kurienes nāk atkritumi. Analizētu un saprastu, no kurienes rodas atkritumi, kā tiem ir tendence un kā ir saistīti jūsu pirkumi un atkritumi.
- Atbilstoši porciju ēdieni viena no MarketMan pavārgrāmatu funkcijas galvenajām funkcijām ietver precīzu ēdienkartes plānošanu. Šī funkcija ļauj restorāniem gūt labāku ieskatu par izmaksām. Viņiem būs arī vieglāk izsekot krājumiem un analizēt tādas lietas kā, piemēram, kuras preces dod vislielāko peļņu, kuras preces ir jākoriģē un kuras jāizņem no izvēlnes.
- **Krājumu pārvaldnieks** runa ir par krājumu uzskaiti. Šie risinājumi palīdz izstrādāt stratēģiju, kuras preces pasūtīt, lai samazinātu atkritumu daudzumu, vienlaikus ļaujot jums kontrolēt savu budžetu un izdevumus. Tie var sniegt praktiskus datus par jūsu finansiālo darbību. Varat tos izmantot, lai aprēķinātu pārtikas izmaksu procentus un samazinātu pārmērīgu iepirkšanos, tāpēc ir mazāka iespēja, ka nedēļas beigās nāksies izmest neizmantoto pārtiku.

1.3. Ēdināšanās programmatūras nodrošinātājs Jamix

Jamix [26] (skat. 1.3 att.) ir virtuves vai ēdināšanas pakalpojumu pārvaldības programmatūras nodrošinātājs. Šīs sistēmas fukcionalitāti var apskatīt video, kas ir izlikts oficiālajā *Youtube* kontā [27].

1.3. attēls Jamix tīmekļa lietotne

Pamatā sistēma tiek piedāvāta šāda funkcionalitāte:

- Pārvaldīt neierobežotu skaitu recepšu sistēmā receptes ir ātri un viegli izveidojamas, atlasot sastāvdaļas no pilnajiem sastāvdaļu sarakstiem, kas iekļauti virtuves sistēmā. Pateicoties daudzpusīgajām grupēšanas iespējām, receptes ir viegli sakārtotas. Receptēs varat pievienot arī informāciju par diētām. Ja nepieciešams, instrukcijas var sadalīt vairākos posmos. Ja virtuves sistēmu izmantojat mobilajā ierīcē, varat ar to uzņemt attēlus un saglabāt tos tieši savā receptē.
- Daudzpusīgas iespējas izvēļņu plānošanai un pārvaldībai ēdienkartes pārvaldība ir viena no galvenajām funkcijām tīmeklī balstītajā JAMIX Kitchen Intelligence sistēmā, kas visaptveroši atbalsta jebkura izmēra un veida ēdināšanas pakalpojumus.
- Elektroniski produktu datu atjauninājumi no jūsu piegādātājiem būtiskā informācija par produktiem no piegādātājiem, tostarp cenas. Izmantojot pamatdatus, jūsu cenas un aprēķini vienmēr būs atjaunināti jūsu receptēs un ēdienkartēs visā sistēmā. Kad sistēmā ir precīza informācija par produktu, varat nosūtīt elektroniskus pasūtījumus saviem piegādātājiem.

2. Sistēmas apraksts

Sistēmas ideja radījās prakses laikā, izejot praksi Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā, pārveidojot "Ementors" atkritumu prognozēšanas sistēmu no *Python* valodas uz *JavaScript* risinājumu. Vadītājs piedāvāja kvalifikācijas darba ietvaros izstrādāt tīmekļa lietotni, kas veiks atkritumu monitoringu dažādos vadības līmeņos.

Tīmekļa vietnes izstrādes sākumā, tika noteikts, izveidot tīmekļa lietotni *Django* ietvarā, kas īsteno ēdināšanas monitoringu skolās, kurā būtu triju veidu lomas: "skola", "pašvaldība" un "valdība". *Skola* var redzēt informāciju tikai par savu skolu un rediģēt ēdienkarti un skolēnu skaitu, un apēsto porciju skaitu. *Pašvaldība* spēj redzēt visas skolas sava novadā, un apskatīt informāciju par katru no tām, bet *valdība* redz visas skolas, kuras ir reģistrētas datubāze.

Tīmekļa lietotne pēc paša iniciatīvas tika realizēta uz *Ubuntu* [45] servera, kas tika iznomāts pie *Digital Ocean* [29].

Lai piefiksētu sistēmas prasības pēc intervijas, autors sagatavoja sistēmas prasību specifikācijas (PPS) uzmetumu, noformējot to brīvā formā. Turpmāk tekstā var iepazīties ar PPS uzmetumu.

Tīmekļa lietotne "Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma" (PPS)

Autors:

programmēšana un datortīklu administrēšana, 2. kursa students, Haralds Glaudāns

1. Ievads

1.1. Nolūks

šī dokumenta nolūks ir aprakstīt izstrādājamās tīmekļa vietnes idejas konceptus un prasības.

1.2. Darbības sfēra

izstrādājama sistēmā ir tīmekļa lietotne, kas ir orientēta uz skolas, pašvaldību, valdību un ēdināšanas sfēru.

1.3. Definīcijas, akronīmi un saīsinājumi

"Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma" – izstrādājamā tīmekļa vietne; Django – tīmekļa lietotne.

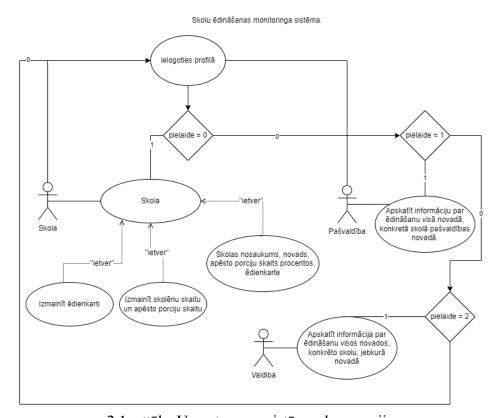
2. Vispārējais apraksts

2.1. Produkta perspektīva

Izstrādājamā tīmekļa lietotne ir paredzēta skolām, pašvaldībām un valdībai.

2.2. Produkta funkcijas

Tīmekļa lietotnē pastāv iespēja apskatīt statistiku par skolu apēsto porciju skaitu, ēdienkarti uz nedēļu un skolēnu skaitu. 2.1 attēla var redzēt sistēmas koncepcijas uzmetumu.

2.1. attēls. Uzmetums ar sistēmas koncepciju

2.3. Vispārējie ierobežojumi

- 2.3.1. Skolām nevar redzēt citu skolu statistiku.
- 2.3.2. Pašvaldības nevar redzēt citu pašvaldību skolu statistiku
- 2.3.3. Valdība var redzēt visu skolu statistiku

2.4. Pieņēmumi un atkarības

Ja lietotājs ir Skola tad pielaide ir vienāda ar 0, ja lietotājs ir pašvaldība tad pielaide ir vienāda ar 1, ja lietotājs ir valdība tad pielaide ir vienādā ar 2.

3. Specifiskās prasības

3.3. Funkcionālās prasības

- 3.3.2. Prasība Lietotāju grupa Skola
- 3.3.2.1. ja lietotājs ir novada pārstāvis tad, pielaide ir vienāda ar 0, kas ļauj redzēt tikai savas skolas informāciju.
- 3.3.2.2. lietotājs var rediģēt skolas ēdienkarti, skolēnu skaitu un apēsto porciju skaitu.
- 3.3.3. Prasība Lietotāju grupa Novads
- 3.3.3.1. Ja lietotājs ir novada pārstāvis tad, pielaide ir vienāda ar 1, kas ļauj redzēt visas skolas sava novada un apsktatīt informāciju par tām.
- 3.3.4. Prasība Lietotāju grupa Valdība
- 3.3.4.1. Ja lietotājs ir novada pārstāvis tad, pielaide ir vienāda ar 2, kas ļauj redzēt visas skolas sava novada un apsktatīt informāciju par tām.

3.4. Projekta ierobežojumi

Sistēmu jārealizē *Python* valodā, pielietojot *Django* satvaru.

3. Izstrādes tehnoloģiju izvēle

Python 3 Build 4126. [11] — ir programmēšanas valoda, tas ir spēcīgs rīks programmu izveidei dažādiem mērķiem, kas ir pieejams pat iesācējiem. To var izmantot dažādu veidu problēmu risināšanai, sākot no vienkāršam programmām, konsoles aplikācijās līdz mākslīgajiem simulātoriem.

Django 4.0 [12] — tā ir programmatūra ar bagātīgām iespējām, kas ir piemērota sarežģītu vietņu un tīmekļa lietojumprogrammu izstrādei, kas rakstīta programmēšanas valodā *Python*.

pip [13] — pakešu pārvaldības sistēma, ko izmanto, lai instalētu un pārvaldītu programmatūrāPython rakstītas programmatūras pakotnes.

Nginx [14] — tā ir programmatūra ar atvērtu avota kodu, lai izveidotu vieglu un spēcīgu tīmekļa serveri. To izmanto arī kā pasta vai atpakaļejošu starpniekserveri.

Git [15] — izplatīta versiju kontroles sistēma, kas ļauj izstrādātājiem pārraudzīt failu izmaiņas un strādāt pie viena projekta kopā ar kolēģiem.

Github [16] — repozitoriju tiešsaistes hostinga serviss, kam ir visas paplašinātās versiju kontroles funkcijas un avota koda vadības funkcionalitāte, ir viss, kas atbalsta *Git* un pat vairāk.

Gunicorn [17] — pārvieto no *Nginx* saņemtos pieprasījumus formātā, kas var apstrādāt tīmekļa lietojumprogrammu, un nodrošina koda izpildi, ja nepieciešams.

Mysql [18] - kompānijas *Oracle* izstrādāta atvērtā koda relāciju datu bāzes pārvaldības sistēma; *Bootstrap* [39] - *HTML* [52], *CSS* [53] un *JavaScript* [54] ietvars, kas nodrošina plašu klāstu ar dažādām lietotāja saskarnes komponentēm (pogas, modālie logi, navigācijas joslas un tml.), kā arī ērtu adaptīvā dizaina izstrādi. Nestrādā bez *jQuery*;

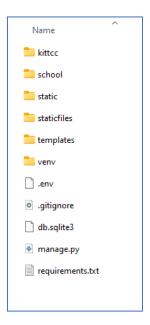
Visual Studio Code [21] — *Visual Studio Code* ir racionalizēts kodu redaktors ar tādu izstrādes darbību atbalstu kā atkļūdošana, uzdevumu izpilde un versiju kontrole. Tā mērķis ir nodrošināt tikai rīkus, kas izstrādātājiem ir nepieciešami ātrai koda izveides un atkļūdošanas ciklam, un padara sarežģītākas darba plūsmas pilnīgākas *IDEs*, piemēram, *Visual Studio IDE*.

DB Management System [19] – programmu kopa, kas ļauj izveidot datu bāzi (DB) un manipulēt ar datiem (ievietot, atjaunināt, dzēst un atlasīt). Sistēma nodrošina datu glabāšanas drošību, uzticamību un integritāti, kā arī nodrošina rīkus datu bāzes administrēšanai. Dotajā tīmekļa lietotnē tika izmantota *PhpMyAdmin DB Managment System*.

Google Chrome [20] — *Google* izstrādāta pārlūkprogramma, kuras pamatā ir bezmaksas pārlūkprogramma *Chromium* [32] un *Blink* dzinējs [33], šajā projektā tika pielietota priekš, tīmekļa lietotnes vizuālām apskatam un funkcionalitātes pārbaudē.

4. Izstrādes procesa apraksts

Bija izmantots gatavs ietvars *Django*, kas piedāvā gatavu mapju struktūru (skat. 4.1 attēlu). Tālāk notika klienta puses izstrāde (front-end). Tika pielietotas tehnoloģijas *Bootstrap*, *HTML* un *CSS*. Sākotnēji tika izveidota vizuālā tīmekļa lietotnes daļa, pēc kuras varēja orientēties kā tam ir jāizskatās, un kur būs funkcionālās pogas (skat. 4.2. att.).

4.1. attēls. Projekta resursu faili

4.2. attēls. Skolas lietotājā informācijas lapa

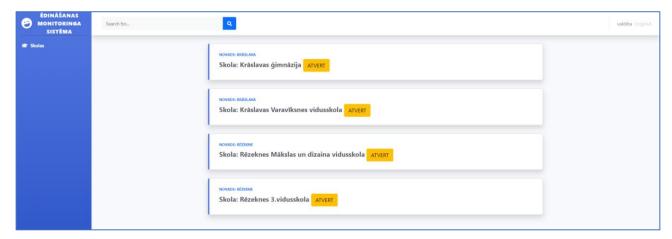
4.3. attēls. Pašvaldības lietotājā informācijas lapa

Sistēma ļauj izvēlēties no datubāzes konkrētas skolas, kurām sakrīt novads ar pašvaldību un uzspiežot pogu "Atvert" tiek atvērta informācija par konkrēto skolu, kā 4.3. attēlā un 4.5. attēlā – valdības profila piemērs.

Lai organizētu datu ievadi un izvadi, tika izstrādāts datu modelis. *Django* ir iebūvēta datu bāzu migrācijas funkcionalitāte. Migrācijas faili tiek glabāti projektu direktorijā un ļauj citiem sistēmas izstrādātājiem (ja tādi ir) mainīt datu bāzes struktūru, neizmantojot datu bāzu pārvaldības programmas (skat 4.4. att.), Datu bāzes tabulas User strukūras pirmskods (skat. 4.9 att.)

```
[Annas-MacBook-Pro:analytics_api annahuang$ docker-compose run dj python manage.py migrate auth
Starting rd ... done
Starting pges ... done
Operations to perform:
Apply all migrations:
Applying contenttypes.0002_remove_content_type_name... OK
Applying auth.0002_alter_permission_name_max_length... OK
Applying auth.0003_alter_user_email_max_length... OK
Applying auth.0004_alter_user_username_opts... OK
Applying auth.0005_alter_user_last_login_null... OK
Applying auth.0006_require_contenttypes_0002... OK
Applying auth.0006_require_contenttypes_0002... OK
Applying auth.0008_alter_user_name_max_length... OK
Applying auth.0008_alter_user_last_name_max_length... OK
Applying auth.0009_alter_user_last_name_max_length... OK
Starting pges ... done
Starting rd ... done
Operations to perform:
Apply all migrations: admin, api_app, auth, authtoken, contenttypes, django_celery_results, sessions
Running migrations:
Applying aj_app.0002_auto_20190817_2246... OK
```

4.4. attēls. Migrācijas procesa ilustrācija

4.5. attēls. Valdības lietotājā informācijas lapa

Šabloni ir tas, ko lietotājs redz. Django ietver jaudīgu veidņu dzinēju, kas ļauj izstrādātājam izmantot vairākas Python valodas konstrukcijas vienkāršās HTML veidnēs (ar {{}} vai {%%}). Ir pieejami vairāki iebūvēti Django tagi.(tags) un filtri (filtrs), kurus var arī viegli lietot. HTML veidnes paraugs — autorizācijas logs

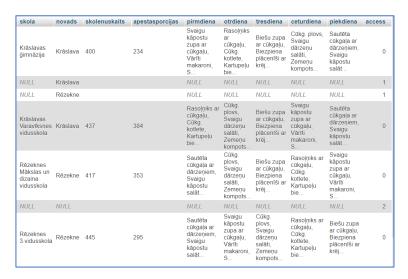
4.6. attēls. skolas.html: valdība, skolu izvade

4.6. attēlā ir redzams fragments no faila "skolas.html". Šīs fails izvada informāciju par skolām, ja lietotāja pielaide ir vienāda ar divi, tādējādi tiek izvadīta informācija HTML lapā ar visām skolām, kas ir datubāze. Nospiežot pogu HTML lapā (skat. 4.5. att.) "Atver", notiek pāradresācija un noteiktās skolas id lapu kurā ir redzama visa statistika par skolu, skolas, skolēnu skaits, apēsto porciju skaits, skolas novadu un ēdienkarti uz vienu nedēļu. 4.7. attēlā ir redzams fragments no faila "skolas.html". Šīs fails izvada informāciju par skolām, ja lietotāja pielaide ir vienāda ar viens un skolas novads ir vienāds ar lietotāja novadu, tādējādi tiek izvadīta informācija HTML lapā, ja lietotāja pielaide nav vienāda ar viens vai divi, tad lietotāju pārnes uz galveno lapu, jo skolām nav jābūt pielaides pie citu skolu datiem.

```
{% elif user.access == 1 %}
      {% for el in students %}
        {% if user.novads == el.novads %}
          {% if el.access == 0 %}
            <div class="card border-left-primary shadow h-100 py-2">
                    <div class="row no-gutters align-items-center">
                            <div class="text-xs font-weight-bold text-primary text-uppercase mb-1">
                               Novads: {{ el.novads}}</div>
                            <div class="h5 mb-0 font-weight-bold text-gray-800">Skola: {{ el.skola }}
                            <a href="{% url 'school-detail' el.id %}" class="btn btn-warning">ATVERT</a>
         {% endif %}
        {% endif %}
      {% endfor %}
26 {% else %}
    <meta http-equiv="REFRESH" content="0;url=https://kittcc.net/accounts/profile">
28 {% endif %}
29 {% endblock %}
```

4.7 attēls skolas.html: novadi, skolu izvade

Datubāzes struktūra un dati tika pārbaudīti izmantojot *phpMyAdmin* [19] un pārlūk programmu "Google Chrome" [20]. Pie noklusētās datubāzes tabulas "*school_user*" tika pievienoti jauni lauki 4.8 attēla ir redzama daļa no datubāzes "*school_user*", kurai tika pievienoti jauni lauki no models.py. Pēc jauno lauku pievienošanas ar *phpMyAdmin* palīdzību tika rediģēti jaunie lauki, kā arī to var darīt skolas tīmekļa lietotnē (skat. 4.13 att.)

4.8. attēls. Tabula school_user datubāze

```
from django.db import models
from django.db import connections
from django.contrib.auth.models import AbstractUser
from .manager import UserManager
class User(AbstractUser):
    email = None
    skola = models.CharField(max_length=254)
    novads = models.CharField(max_length=254)
    skolenuskaits = models.CharField(max_length=10)
    apestasporcijas = models.CharField(max length=10)
    pirmdiena = models.TextField(null=True)
    otrdiena = models.TextField(null=True)
    tresdiena = models.TextField(null=True)
    ceturdiena = models.TextField(null=True)
    piekdiena = models.TextField(null=True)
    access = models.SmallIntegerField(null=True)
    objects = UserManager()
    USERNAME_FIELD = 'username'
    REQUIRED_FIELDS = []
```

4.9. attēls. models.py kods:

jauno lauku pievienošana pie noklusētās datubāzes "school user".

Vēl viena svarīga datne *Django* ietvarā ir "urls.py", kur tiek aprakstīti "ceļi" (*URLs*). Šajā datnē ir aprakstīti visi iespējamie ceļi, kuri spēj lietotāju aizvest līdz galamērķim un atrādīt tam nepaciešamo informāciju ko pieprasīja lietotājs. Django ļauj izveidot vietrāžus URL, kā vien vēlaties, bez "ietvara" ierobežojumiem (skat. 4.10 att.)

```
urlpatterns = [
   path('', auth_views.LoginView.as_view(template_name = "login.html"), name="login"),
   path('accounts/logout', auth_views.LogoutView.as_view(), name="logout"),
   path('about/', views.about, name="about"),
   path('contact/', views.contact, name="contact"),
   path('accounts/profile/', views.ProfileView.as_view(), name="profile"),
   path('skolas/', views.home, name="home"),
   path('skola/<int:pk>', views.SchoolDetailView.as_view(), name="school-detail"),
   path('update/<int:pk>',views.SchoolUpdateView.as_view(), name="school-update"),
] + static(settings.STATIC_URL, document_root=settings.STATIC_ROOT)
```

4.10. attēls. urls.py kods

Kontrolieris *views.py* pamatā izšķir divas pieejas koda rakstīšanai: funkciju kontrolleris (*def*) un klases kontrolleris (*class*). Atkarībā no sagaidāmā rezultāta izstrādātājs izlemj, kuru pieeju konkrētajā laikā izmantot.

def home(request) - dotā funkcija pāradresē lietotaju uz adresi skolas.html, ja, "ceļa" adrese ir vienāda ar norādīto urls.py (skat. 4.10 att.). Kā arī šajā funkcijā ir iebīvēta meklēšanas fukcija, ja skolas nosaukums, vai novada nosaukums sakrtīt ar ievadīto ievades laukā, tad meklēšanas fukcija izdot āŗā visus laukus kuri sakrīt

Class SchoolUpdateView(UpdateView) – no datnes models.py (skat. 4.9 att.) tiek ņemti dati, kas ir ievadīti datubāze un izvada tos uz ekrānu (skat 4.13 att.), tiek ņemts vēra, katra lietotāja pielaides līmeni, ja lietotājā pielaide ir 1 vai 2 tad, lietotājām nav pieejama poga, kas ļautu pāriet pie Ēdienkartes un Iestatījumu redigēšanas.

4.11 attēls Lietotāju profila HTML lapas fragments

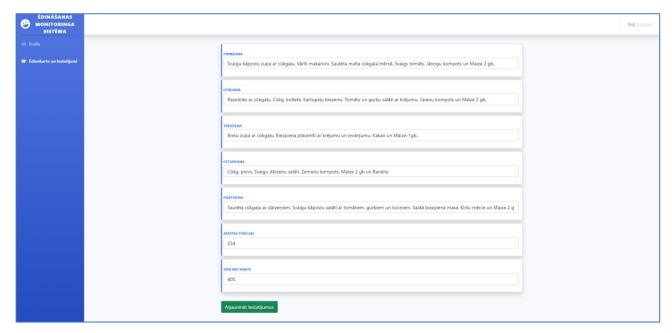
Class SchoolUpdateSettingsView(UpdateView) – netiek pielietots dotajā tīmekļa lietotnē

Class SchoolDetailView(DetailView) — no datnes models.py (skat. 4.12 att.) tiek ņemti dati, kas ir ievadīti datubāze un izvada tos uz ekrānu (skat 4.3 un 4.5 att.), tiek ņemts vēra, katra lietotāja pielaides līmeni, ja lietotājā pielaide ir 1 vai 2 tad, lietotājām ir pieejama poga, kas ļautu pāriet pie Skolu monitorēšanas, ņemot vēra lietotājā pielaides līmeni, ja lietotājā pielaides līmenis ir vienāds ar 1, tad lietotājām izvadās uz ekrāna visas skolas, kas ir vienādā ar viņa novada nosaukumu (skat. 4.3 attēls), bet ja lietotājā pielaide ir vienāda ar 2 tad lietotājām tiek izvadītas visas skolas kas ir datubāzē izņemot, tos lietotājus kuriem pielaide ir vienādā ar 1 vai 2.

Python funkcijas, kas uzņem http pieprasījumus un atgriež http atbildi, piemēram, HTML dokumentus.

```
class SchoolUpdateView(UpdateView):
         model = User
        template_name = 'update_school_info.html'
context_object_name = 'schooluser'
         form_class = UserForm
    class SchoolUpdateSettingsView(UpdateView):
        model = User
        template_name = 'update_school_settings.html'
        context_object_name = 'schooluser'
         form_class = UserForm
    class SchoolDetailView(DetailView):
        model = User
        template_name = 'details_view.html'
        context_object_name = 'schooluser
18 @login_required
    def home(request):
        search_query = request.GET.get('q','')
         if search query:
            students = User.objects.filter(Q(skola_icontains=search_query) | Q(novads_icontains=search_query))
             students = User.objects.all()
        return render(request, "skolas.html", {'students':students})
    def login(request):
        template = loader.get_template('login.html')
return HttpResponse(template.render({}, request))
    def create(request):
        if request.method == 'POST':
           form = UserForm(request.POST)
        form = UserForm()
        data = {
              'form':form,
         template = loader.get_template('update_school_info.html')
         return HttpResponse(template.render({}, request),data)
57 @login_required
    def about(request):
         template = loader.get_template('about.html')
         return HttpResponse(template.render({}, request))
61 @login_required
        template = loader.get_template('contact.html')
return HttpResponse(template.render({}, request))
    class ProfileView(LoginRequiredMixin,TemplateView):
         context_object_name = 'schooluser'
template_name = 'accounts/profile.html'
```

4.12. attēls. views.py kods

4.13. attēls. Ēdienkartes maiņa un iestatījumi

Šajā lāpā tiek dota iespēja ievadīt datus par ēdienkarti uz katru dienu, apēsto porciju skaitu un skolēnu skaitu, ko pēc tam var saglabāt un aplūkot skolas informācijas lapā (skat. 4.3. attēls).

```
class UserForm(ModelForm):

class Meta:

model = User

fields = ['pirmdiena', 'otrdiena', 'tresdiena', 'ceturdiena', 'piekdiena', 'apestasporcijas', 'skolenuskaits']

widgets = {

"pirmdiena":TextInput(attrs={

"class': 'form=control',

"placeholder': 'Pirmdiena'

"placeholder': 'Otrdiena'

"placeholder': 'Otrdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Tresdiena'

"placeholder': 'Ceturdiena'

"placeholder': 'Ceturdiena'

"placeholder': 'Piektdiena'

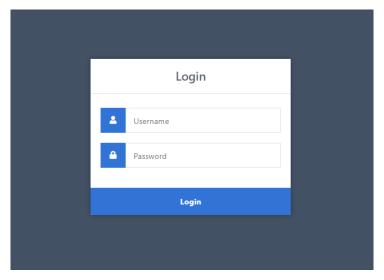
"placeholder': 'Piektd
```

4.14. attēls. forms.py kods

Tiek aprakstīta forma, kuru vēlamies izvadīt uz ekrānu, kura aizstāj mainīgos skolas ar parametriem no datubāzes, katrā no formām. (skat. 4.13. att.).

```
{% extends 'base.html' %}
   {% load static %}
   {% block title %}Login{% endblock %}
6 {% block content %}
   {% load static %}
   <!DOCTYPE html>
           <meta charset="utf-8">
           <meta http-equiv="X-UA-Compatible" content="IE=edge">
           <title>Authentication</title>
           <meta name="description" content="">
           <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1">
           <link href="https://cdn.jsdelivr.net/npm/bootstrap@5.1.3/dist/css/bootstrap.min.css"</pre>
           rel="stylesheet" integrity="sha384-1BmE4kWBq78iYhFldvKuhfTAU6auU8tT94WrHftjDbrCEXSU1oBoqyl2QvZ6jIW3"
           crossorigin="anonymous'
           <link rel="stylesheet" href="{% static 'style.css' %}">
           <div class="login">
               <h1>Login</h1>
               <form method="POST">
                   {% csrf_token %}
                   <label for="username">
                    <input type="text" name="username" placeholder="Username" id="username" required>
                   <label for="password">
                   <input type="password" name="password" placeholder="Password" id="password" required>
                    <input type="submit" value="Login">
   {% endblock %}
```

4.15 attēls. Autorizācijas HTML lapa

4.16. attēls **Ielogošanās logs lietotājām**

5. Instalācijas izstrāde

5.1 Virtuālas vides instalācija

Pirms sākt sistēmas uzstādīšanu ir jāizveido virtuāla vide. Pirmais solis izveidot jaunu direktoriju, kurā tiks glabāts *Django* projekts. Tālāk, jāinstalē *Python* – kad izstrāde tika uzsākta, pēdējā versija bija *Python 3.9.10* (https://www.python.org/downloads/) – tas ir arī jālejupielādē un jāinstalē (skat. 5.1. att.).

Release version	Release date		Click for more	
Python 3.9.13	May 17, 2022	Download	Release Notes	
Python 3.10.4	March 24, 2022	🅹 Download	Release Notes	
Python 3.9.12	March 23, 2022	基 Download	Release Notes	
Python 3.10.3	March 16, 2022	♣ Download	Release Notes	
Python 3.9.11	March 16, 2022	♣ Download	Release Notes	
Python 3.8.13	March 16, 2022	Download	Release Notes	
Python 3.7.13	March 16, 2022	Download	Release Notes	
Python 3.9.10	Jan. 14, 2022	Download	Release Notes	

5.1.attēls. Python lejupielādes logs

Kad esat pārliecinājies, ka *Python* ir veiksmīgi instalēts, var atvērt komandrindu un ievadīt tajā komandu *python -V* (skat. 5.2. att.).

```
Microsoft Windows [Version 10.0.22000.675]
(c) Microsoft Corporation. All rights reserved.

C:\Users\haral>python -V

Python 3.9.13

C:\Users\haral>_
```

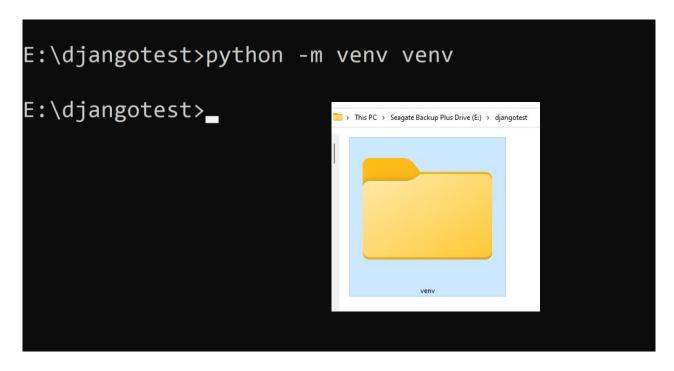
5.2.attēls. Pārbaude, ka Python ir sekmīgi uzinstalēts

Tālāk, caur to pašu komandrindu jāiziet līdz jaunizveidotai direktorijai, izmantojot komandu cd (skat. 5.3. att.).

```
Microsoft Windows [Version 10.0.22000.675]
(c) Microsoft Corporation. All rights reserved.
C:\Users\haral>e:
E:\>cd djangotest
E:\djangotest>_
```

5.3..attēls. Pārvietošanās pie direktorijas, kur tiks izveidota virtuālā vide

Kad pie nepieciešamās direktorijas ir nokļūts, jāizmanto *Python* iestrādāto komandu *venv (virtual environment)* šādā vārdu kombinācijā: *python -m venv venv* (skat. 5.4. att.) — šajā gadījumā, šī komanda direktorijā *djangotest* izveidos direktoriju ar nosaukumu *venv*.

5.4.attēls. Virtuālās vides izveidošanas ilustrācija

Lai pārliecināties, ka virtuālā vide tika izveidota korekti, to vajag aktivizēt – tādā veidā pārbaudot tās darbību. Tas darāms ar komandu: .\venv\Scripts\activate\ (skat. 5.5 att.).

Ja tā tiks aktivizēta, sagaidāms, ka pirms lokāla diska burta ($E:\djangotest$) parādīsies iekavās uzraksts

(*venv*) – tas nozīmēs, ka virtuāla vide ir aktivizēta un darbojas korekti.

```
E:\djangotest>python -m venv venv
E:\djangotest>.\venv\Scripts\activate
(venv) E:\djangotest>
```

5.5.attēls. Virtuālās vides aktivizācijas ilustrācija

Visas tālākas darbības jau notiek *Visual Studio Code* piedāvātajā termināla logā, kas ir analogs *Windows* komandrindai.

5.2 Django ietvara instalācija

Kā jau tika minēts iepriekšējās nodaļas beigās, tālākais darbs notiks *Visual Studio Code* izstrādes vidē un tajā pieejamajā termināla logā. Iepriekšējā nodaļā tika uzinstalēta virtuālā vide, kuru tagad jāpapildina ar *Django* ietvaru, kas arī skaitās par pakotni. Kad *Visual Studio Code* ir atvērts un tajā atvērta direktorija, *Visual Studio Code* automātiski aktivizēs iepriekšējā solī izveidoto virtuālo vidi. Viss, ko atliek izdarīt izstrādes sākumam, ir komanda: *pip install Django* (skat. 5.6. att.).

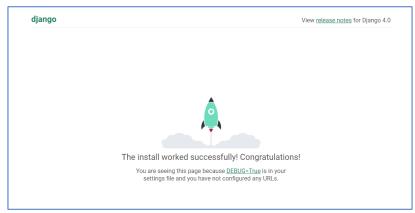
5.6.attēls. *Django* ietvara instalācijas ilustrācija

Django pašlaik ir tukšs. Lai to mainīt un sākt izstrādi, termināla logā jāievada komanda:° django admin startproject skola, kur pēdējais vārds ir kopējās direktorijās nosaukums (skat. 5.6.att.). Blakus direktorijai venv parādīsies vēl viena — skola, kura satur balsta konfigurāciju topošajai.

(venv) E:\djangotest>django-admin startproject skola

5.7.attēls. *Django* papildināšana ar jaunu direktoriju

Ja tagad ievadīt komandu *python manage.py runserver*, palaidīsies virtuālais lokālais serveris ar sākuma skatu, kad programmas kods vēl netika kaut kādā veidā mainīts (skat. 5.8. att.).

5.8.attēls. Django lokālā servera sekmīga palaišana

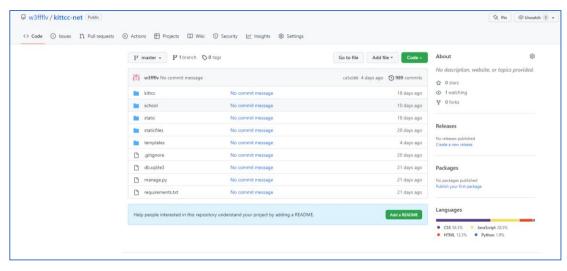
Pēdējais solis, lai sākt pilnvērtīgu izstrādi ir kopējai konfigurācijas direktorijai izveidot to, kurā tad arī notiks lielākums mijiedarbības ar programmas kodu. Tam ir paredzēta vēl viena komanda: *python manage.py startapp school*, kur pēdējais vārds definē ,kā sauksies direktorija ar autora izstrādājamo lietotni (skat. 5.9 att.).

(venv) E:\djangotest\skola>django-admin startapp school

5.9 attēls *Django* lietotnes pirmā komanda

5.2 Projekta koda augšupielāde

Izstrādājamās sistēmas koda glabāšanai tika izmantots *GitHub* serviss. *GitHub* ir *Git* veidīgs repozitoriju pārvaldības risinājums, kas dod iespēju centralizēti pārvaldīt repozitorijus un kontrolēt projekta izstrādes plūsmu. Projekts tika augšupielādēts uz *Github* [28] servisu, kur repozitoriju var lejupielādēt visi.

5.10. attēls Projekta repozitorijs Github tīmekļa lietotnē

5.3 Projekta pārnešana

Pēc projekta augšupielādes no repozitorija, projektu var pārnest projekta mapē, kas ir attēlota 5.4. attēla. Sākotnēji izdzēšot visus failus, no mapes, un pārnesot šī projekts saturu, kas ir attēlots 5.10. attēlā.

5.4 Darbs ar datu bāzi

Izstrādājot projektu darbam ar Mysql datu bāzi, tika izmantots PhpMyAdmin rīks [19]. Tas ir bezmaksas rīks, kas darbojas kā tīmekļa lietojumprogramma un nodrošina plašas PhpMyAdmin datu bāzes pārvaldības iespējas:

- PhpMyAdmin servera konfigurēšana
- lietotāju un viņu privilēģiju pārvaldība
- datubāzes, tabulu, kolonnu un indeksu izveide, rediģēšana un dzēšana

Secinājumi un priekšlikumi

Secinājumi:

- 1. Izveidojot vienu *HTML* šablonu, to var izmantot vairākās lapās.
- 2. Lietotnes izstrāde ir relatīvi viegla, izmantojot *Django* ietvaru.
- 3. Pēc rediģēšanas ir nepieciešams restartēt serveri, ja faila formats bija .*py*, lai rediģējamais fails strādātu korekti.
- 4. Visi uzdevumi bija izpildīti, darba mērķis ir sasniegts.

Priekšlikumi:

Ieviest sistēma uzlabojumus, lai varētu glabāt datus par apēstām porcijām, apēsto porciju skaitu un ēdienkarti par nedēļu.

Kopsavilkums

Šajā kvalifikācijas darbā tika aprakstīts 'Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma" tīmekļa lietojumprogrammu Darbs sastāv no 5 sadaļām un 7 apakšsadaļām. Katrā sadaļā tiek apskatīta noteikta projekta tēma, no kodēšanas procesa apraksta līdz lietotāja instrukcijas izstrādei un tā tālāk. Kvalifikācijas darba ievadā tika noteikti 7 mērķi darba pilnveidošanai, kuri tika izpildīti — analizēt esošu situāciju, paskaidrot izstrādes tehnoloģijas izvēli, aprakstīt izstrādes procesu, izstrādāt lietotāja instrukciju, izstrādāt lietotnes instalāciju un veidot secinājumus un priekšlikumus.

Šajā darbā aprakstīta tīmekļa lietojumprogrammu ir saistīta ar statistikas vākšanas un monitoringa. Izstrādājamā tīmekļa lietojumprogrammu ļauj lietotājiem apskatīt statistiku par skolu un rediģēt to. Šī tīmekļa lietotne var interesēt lietotājus, kas ir saistīti ar skolu ēdināšanas un monitoringa sfēru.

Summary

This qualification work described the "School Nutrition Monitoring System" web application Work consists of 5 sections and 7 subsections. Each section looks at a specific project topic, from the description of the coding process to the development of the user instruction, and so on. The Qualification Work Introduction identified 7 objectives for job development that were met: analysing an existing situation, explaining the choice of development technology, describing the development process, developing user instruction, developing an application installation and creating conclusions and proposals.

This work describes a web application related to the collection and monitoring of statistics. The web application to be developed allows users to view and edit school statistics. This web app may interest users associated with the school catering and monitoring sphere.

Literatūra

- 1. https://github.com/alexchevsky/smysl-io
- 2. https://www.obeythetestinggoat.com/book/appendix_III_provisioning_with_ansible.

 https://www.obeythetestinggoat.com/book/appendix_III_provisioning_with_ansible.
- 3. https://www.obeythetestinggoat.com/book/chapter_making_deployment_production_ ready.html
- 4. https://www.youtube.com/watch?v=6K83dgjkQNw&ab_channel=%D0%93%D0%B E%D1%88%D0%B0%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%8C
- 5. https://docs.djangoproject.com/en/4.0/R8qH5hd4UAPlt5r1BrsdNHQuaGhg2Zd6J43
 CkaAn1qEALw wcB
- 6. https://realpython.com/django-setup/
- 7. https://www.tangowithdjango.com/
- 8. https://djangobook.com/

D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5

- 10. https://www.youtube.com/watch?v=G3TLZH9bMUE&ab_channel=%D0%A8%D0 <a href="https://www.youtube.com/watch?v=G3TLZH9bMUE&ab_channel=%D0%A8%D0 <a href="https://www.youtube.com/watch?v=G3TLZH9bMUE&ab_channel=%D0%B8%D0%
- 11. https://www.python.org/
- 12. https://www.djangoproject.com/
- 13. https://pypi.org/project/pip/
- 14. https://www.nginx.com/
- 15. https://git-scm.com/
- 16. https://github.com/
- 17. https://gunicorn.org/
- 18. https://www.mysql.com/
- 19. https://www.phpmyadmin.net/
- 20. <a href="https://www.google.com/chrome/?brand=YTUH&gclid=Cj0KCQjwqPGUBhDwARIstanle.com/chrome/?brand=YTUH&gclid=Cj0KC

gJX2vUV6YhR82vbFU1hUlhozKDLLMp28E53gaAucmEALw wcB&gclsrc=aw.ds

- 21. https://code.visualstudio.com/
- 22. https://info.winnowsolutions.com/food-waste-management
- 23. https://www.youtube.com/watch?v=dBXoKXuxjyE&ab channel=WinnowSolutions
- 24. https://www.marketman.com/restaurant-waste-software/
- 25. https://www.youtube.com/watch?v=uFwPz8GwegM&ab_channel=MarketMan
- 26. https://www.jamix.com/food-waste-tracking/
- 27. https://www.youtube.com/channel/UCh4ZeHpJE2qAIA-plpfELdA
- 28. https://github.com/w3ffflv/kittcc-net
- 29. https://www.digitalocean.com/
- 30. https://www.hostwinds.com/
- 31. https://hromadske.ua/ru/posts/lyudi-za-god-vybrasyvayut-931-mln-tonn-edy-eto-ravnyaetsya-vesu-23-mln-gruzovikov-kotorymi-mozhno-sem-raz-obognut-zemlyu
- 32. https://www.chromium.org/chromium-projects/
- 33. https://www.chromium.org/blink/
- 34. https://ru.hostings.info/schools/bazy-dannyh.html
- 35. https://help.reg.ru/hc/ru/articles/4408047763217-%D0%A7%D1%82%D0%BE-%D0%B5-MySOL
- 36. https://www.appdynamics.com/topics/database-management-systems
- 37. https://itglobal.com/ru-ru/company/glossary/subd-sistema-upravleniya-bazami-dannyh/
- 38. https://getbootstrap.com/
- 39. https://icons.getbootstrap.com/
- 40. https://fontawesome.com/
- 41. https://itchief.ru/bootstrap/introduction
- 42. https://freehost.com.ua/faq/wiki/chto-takoe-phpmyadmin/
- 43. https://www.atlassian.com/ru/git/tutorials/what-is-git
- 44. https://www.hostinger.com.ua/rukovodstva/chto-takoje-github/
- 45. https://ubuntu.com/
- 46. https://itchief.ru/bootstrap/introduction
- 47. https://ubuntu.com/
- 48. https://www.techtarget.com/searchdatamanagement/definition/database-management-systemhttps://ubuntu.com/
- 49. https://rus.err.ee/1608132295/ezhegodno-vo-vsem-mire-vybrasyvaetsja-bolee-900-mln-tonn-produktov-pitanijahttps://ubuntu.com/

- 50. <u>https://rus.err.ee/1608132295/ezhegodno-vo-vsem-mire-vybrasyvaetsja-bolee-900-mln-tonn-produktov-pitanija</u>
- 51. https://www.unep.org/thinkeatsave/get-informed/worldwide-food-waste
- 52. https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/HTML
- 53. https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/CSS
- 54. https://www.javascript.com/

Dokumentārā lapa

Kvalifikācijas darbs **"Skolu ēdināšanas monitoringa sistēma"** ir izstrādāts RTA inženieru fakultātē, pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmā "Programmēšana un datortīklu administrēšana".

	iecinu, ka darbs veikts patstāvīgi, izmantoti ti roniskā kopija atbilst izdrukai.	kai tajā norādītie informācijas avoti un
Darba autors: _	<u>Haralds Glaudāns</u>	
· (datums)		(paraksts)
Darba vadītājs: Dr.s Recenzents:	sc.ing. Sergejs Kodors	
Darbs aizstāvēts kval prot. Nr	ifikācijas darba gala (valsts) pārbaudījuma ko	omisijas sēdē
Datums:	·	
Novērtējums		
Komisijas sekretārs:		
	(vārds uzvārds, paraksts)	